

Dr CTIBOR NEČAS

**NEPOZNATO PISMO ČEHINJE BOHUSLAVE KECKOVE,
MOSTARSKE SLUŽBENE LIJEČNICE, ČEŠKOJ PJSNIKINJI
ELIŠKI KRASNOHORSKOJ 1893. GODINE**

Bohuslava Keckova (1854—1911) odigrala je važnu ulogu u borbi za ravnopravnost žena na području obrazovanja. Njezin otac bio je poduzetnik i trgovac u Pragu — Karlinu, gdje se aktivno uključio u javni i politički život.

Keckova je pohađala višu djevojačku školu i, završivši je s uspjehom, položila je 1874. kao prva Čehinja privatnu maturu u Gimnaziji u Pragu — Maloj Strani. Od 1874. do 1880. studirala je medicinu na Univerzitetu u Cirihi i, obranivši disertaciju »Über Struma-Bronchotomen«, postala je 1880. prva češka liječnica.

Budući da joj nije nostrifikovana švicarska diploma, morala je raditi kao asistentica pri porođajima. Svoj je liječnički poziv počela obavljati tek 1893. godine kada je postavljena za službenog liječnika u Mostaru. U državnoj je službi radila teško i pošteno sve do smrti.

Neposredno nakon dolaska u Hercegovinu Bohuslava Keckova je poslala češkoj pjesnikinji, prevoditeljici i libretistici Smetanih opera, Eliški Krasnohorskoj zanimljivo pismo koje zbog nje-gove dokumentarne vrijednosti objavljujemo u prilogu. Pismo je pohranjeno u Literarnom arhivu Muzeja češke književnosti u Pragu.

U svom pismu Bohuslava Keckova najprije opisuje mukotrpno putovanje iz Beča preko Mađarske u Sarajevo, zatim prijem kod zemaljskog upravnika Bosne i Hercegovine baruna Appela i drugih službenih predstavnika. Slijedi opis putovanja kroz kanjon Neretve između »veličanstvenih planina« koje djeluju »veoma tužno i sjetno« jer, za razliku od Alpa, ovdje je »tiho, pusto i tužno«. Poslije dolaska u Mostar liječnica je primljena kod vodećih ljudi grada koji joj i kasnije izlaze u susret. Tada je predstavljena i

odgovorním představicima svých tříjehovistů. Njezina je dužnost bila da liječi žene bolesnice, koje su prije radije umirale nego bi dozvolile da ih liječnik pipne. Na kraju Kečkova kaže da je već za 14 dana stekla povjerenje ovdašnjih žena. Opisuje i darove koje je dobila od svojih pacientica. Između ostalog, zapaža i ovo: »Domorodne su žene jednostavne, bez ikakva obrazovanja, no drage i zahvalne za bilo kakvu liječničku pomoć.«

Mostar, Hercegovina 5/2 93.

Slovutná slečno!

Nejprve račte přijati můj nejrůznější dík za laskavá a milá slova, jež jste mně v »Ž.L.« byla věnovala:¹ cítila jsem se nevýslovně šťastnou, čtouc zde, jak vřelého podílu na mém osudu béřete. Kéz bůh dá, by jste své ušlechtilé a pro poučení a povznešení ženské inteligence tak nadšeně pracující pero ještě po dlouhá léta v úplné duševní i tělesné síle užívala!

A nyní v krátkosti mé zažité události.

Ve Vídni byla jsem jak u excelence ministra Kállaye,² tak i od generálního konzula a zdravotního rady velice vlídně přijata.

Jízdu po dráze dolů nemohu právě k nejlepší čítati, zejména jedouc přes Uhry 1 1/2 dne nepřetržitě do Sarajeva, vytrpěla jsem hlavně v noci sibiřskou zimu, dívím se, že jsem vše bez následků odbyla, však, »mráz kopřivu nespálí«, praví naše české přísloví a díky bohu, že se i na mně osvědčilo.

Jízda při zamrzlých oknech byla dosti jednotvárná, jela však sebou úřednická rodina, takže jsme se velice dobře bavili. Z Bosna-Brodu se oteplilo a tu mně možno bylo z oken vagónu obdivovati se velkolepému horstvu, jímž dráha projíždí.

V Sarajevě představila jsem se zemskému šéfu j.e. baronu Apelovi, starému jednookému generálu, j.e. baronu Kutscherovi a zdravotnímu radovi, kteříž mně všichni neobyčejně vlídně přijali.³

Zde jsme již v Orientu, u těchto hodnostářů vidíme na chodbách i v předpokojích domorodce služebníky v civilu s fezem na hlavě a ta naše němčina započíná hrozný zápas s chorvatštinou či srbštinou, domluvíme se, ale prapodivně, baví to obě strany. Uřaduje se, jak se samo sebou rozumí, německy.

Odpůldne prohlédla jsem si starobylé, novými, vládou vystavenými budovami ozdobené město. O městu samém se šířiti nebudu, an je račte asi z dopisů Dr. Bayerové⁴ dostatečně znáti.

Ze Sarajeva jsem za den dorazila do Mostaru, kamž jsem 11. ledna šťastně přibyla. Celá železniční trať vede dvěma řadami horstva, jež jest velkolepé, činí ale svou nahotou, rozervaností a strnulostí velice smutný a teskný dojem. Několik velice pěkných vodopádů oživují smutnou tuto stafáž. Jaký to rozdíl se švýcarskými Alpy: zde jas, čilý ruch a bujný život, onde ticho, pusto a smutno.

Jest to směšné, ale přece pravda — v Bosna-Brodu, Sarajevě a Mostaru žádali na mně v nádraží vojenští zřizenci pas, zde jest vše ve vojenských rukou, všichni příbylí musí se legitimovati. Já neměla ani tušení, že bych jej zde potřebovala — na udání jména a účele cesty byla jsem arci ihned propuštěna. V Mostaru v nádraží byli již avizováni, že přijdu.

Druhého dne představila jsem se vládnímu zástupci baronu Benkovi, okresnímu přednostovi Foglárovi a tureckému purkmistru Ibrahimu Begu Kapitanovići.⁵ Byla jsem laskavě přijata a vládní kruhy přichází mně ve všem s největší ochotou vsťříc. Turecký purkmistr, velice inteligentní muž, dal mně druhý den představití své ženě, velmi krásné a roztomilé paní, a ženám vynikajících tureckých i srbských osobností.

Instalace odbyla se 13. ledna u přítomnosti vládních osob a tureckého purkmistra hladce a klidně. Přísluší mně vojenská blůza se třemi rosetami. Před touto byla jsem představena tureckému biskupu Mufti Ali Efendi,⁶ srbskému nejvyššímu duchovnímu vладыkovi a katolickému biskupu. Všichni, zejména dva prvejší, vše mně děkovali, že jsem přišla léčiti jich ženy, jež raději zahynou, než by lékaře připustily — léčice se obvyklými domácími prostředky.

Jsem povinna léčiti domácí ženské, hlavně Turkyně a Srbky, dále na žádost nemocné ženské ve zdejší nemocnici a konati inspekční cesty ve vládou mně ustanovených osadách. Cesta i výlohy se kryjí. Požívám v Mostaru tatáž práva jako ostatní lékaři a zúčastňuji se sezení zdravotní komise, jež se za přítomnosti purkmistra, radních a dotyčných městských lékařů odbývají.

Bude Vás, slovná slečno, zajisté těšiti zpráva, že se mně v kratičké době 14 dnů podařilo získati si důvěry tureckých i srbských žen, mám totiž již 8 žen v léčení a mezi těmito, co hlavně na váhu padá, mladou ženu tureckého biskupa Mufti Ali Efendi, 2 ženy tureckých bohatých begů dceru u svých souvěrců váženého kadija (turecký sudí).

Dostalo se mně již darů od mých pacientek, bílé mulové šátky, jichž rohy jsou zlatým vyšíváním ozdobené, dary to nevěst svým ženichům před svatbou, zlatem vyšívaný ručník, sametové, fialové, zlatem bohatě vyšívané pantoflíčky a od ženy Kara Bega (beg, hraběcí titul) rodinný, zlatý, perlami zdobený prsten.⁷

Domorodé ženy jsou jednoduché, arci bez všelikého vzdělání, ale milé a za každou lékařskou pomoc vděčné. V harémech bohatých begů panuje přepych, nádhera, ženy, plno zlata, dukátů a perel — u chudých jednoduchost a nedostatek, jako u nás.

Později zašlu podrobnější popis města atd.

S vřelým pozdravem na Vás, slovná slečno, trvám v hluboké úctě

Dr. B. Kecková.

¹ Přivítání a rozloučení. In: *Zemské listy* 21, 1893, 2, s. 31. Časopis, jehož redaktorkou byla Eliška Krásnohorská, vycházel jako měsíčník od r. 1872 nákladem Zemského výrobního spolku českého v Praze.

² Benjamin Kállay z Nagy-Kalló, maďarský státník a znalec rakouské balkánské politiky, převzal r. 1882 společné ministerstvo financí; jeho nejdůležitějším oborem byla správa okupovaných zemí, kterou uskutečňoval protinárodně, absolutisticky a byrokraticky.

³ Představitelé Zemské vlády pro Bosnu a Hercegovinu v Sarajevě zemský šéf Johann Appel a civilní zástupce Hugo Kutschera.

⁴ Dr. Anna Bayerová, první státní lékařka v Bosně, která působila od ledna 1892 do července 1892 v Tuzle a od srpna 1892 do února 1893 v Sarajevě.

⁵ Zástupci státní správy v Mostaru krajský přednosta Isidor Benko, okresní přednosta Friedrich Foglár a politický úředník Ibrahim Beg Kapitanović.

⁶ Džabić Ali Fehmi byl muftím v Mostaru od r. 1884 a angažoval se později v tzv. autonomním boji jako vůdce hnutí za náboženskou a kulturní autonomii hercegovských muslimů.

⁷ Některé z těchto darů, které odeslala r. 1896 do Náprstkova muzea v Praze, jsou dnes součástí sbírek národopisného oddělení Národního muzea v Praze.